

**PROF. DR HAB. JOANNA TOKARSKA-BAKIR
NA MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI
W NAGOI (JAPONIA)**

Konferencja „Memory of World War Two in Poland and Japan: The Holocaust and Hiroshima in Comparative Perspectives” została zorganizowana przez prof. Arika Kato z World Liberal Arts Center na Uniwersytecie w Nagoi w Japonii.

Konferencja, która odbywała się przy pełnej sali na Uniwersytecie w Nagoi, ściągnęła wielu japońskich polonistów. Wśród nich znajdował się tłumacz z jidysz – Masahiko Nishi, obecni byli również przedstawiciele Katedry Slawistyki w Sapporo, którzy na zaproszenie dr hab. Nicole Dołowy-Rybińskiej odwiedzają nasz Instytut w czerwcu. Tematem obrad było porównanie skutków dwóch narodowych katastrof: Hiroszimy dla Japończyków i Zagłady Żydów dla Polaków.

Goście z Polski mówili o postawach Polaków wobec Żydów w czasie Zagłady (prof. Barbara Engelking, IFiS PAN, prof. Jacek Leociak, IBL PAN), o nowych badaniach dotyczących pogromu kieleckiego (prof. Joanna Tokarska-Bakir, IS PAN) oraz o meandrach powojennej polityki historycznej (prof. Piotr Forecki, UAM). Gospodarze znali i prezentowali najnowsze książki polskich referentów, w tym *Dalej jest noc* zespołu Centrum Badań nad Zagładą Żydów i *Pod klątwą* Joanny Tokarskiej-Bakir.

W referatach japońskich gospodarzy (prof. Masahiko Nishi z Ritsumeikan University oraz prof. Tetsuya Takahasi z Uniwersytetu Tokijskiego) pojawiały się wątki odpowiedzialności kraju za udział w tragediach wojennych, a także o innych nieprzezwyciężonych traumach przeszłości, takich jak: masakra dokonana na ludności cywilnej w Nankinie czy zagadnienie koreańskich *comfort women*.

Szczególną cechą dyskusji nad najtrudniejszymi zagadnieniami historycznymi było pozostawanie w obrębie języków narodowych z ominięciem języka pośredniczącego, z którego zazwyczaj pochodzą kategorie opisu (i w nim zazwyczaj pozostają, nie przenikając do ojczyjstego doświadczenia lingwistycznego mówiących).

Fot. Ryosuke Kondo

Aby rozwiązać ten problem, referaty, przetłumaczone przed rozpoczęciem konferencji, prezentowane były w języku japońskim/polskim, a ich przekład wyświetlano z projektora. W dyskusji zastosowano tłumaczenie konsekutywne. Stworzyło to niespieszne tempo rozmowy i ciekawą psychologicznie, swobodną przestrzeń do namysłu.

Konferencja była tak owocną platformą wymiany doświadczeń, że postanowiono poszukiwać środków, by zorganizować analogiczne spotkanie w Polsce, np. w Domu Spotkań w Auschwitz. Polscy naukowcy chcieliby w ten sposób stworzyć swoim japońskim kolegom warunki do rewizyty i kontynuować namysł nad trudnymi zagadnieniami.

(Opracowano na podstawie tekstu J. Tokarskiej-Bakir)

PROF. JOANNA TOKARSKA-BAKIR LAUREATKĄ KONKURSU OPUS 15 NARODOWEGO CENTRUM NAUKI

Informujemy, że projekt *Pogrom krakowski 11 sierpnia 1945 na tle porównawczym* prof. Joanny Tokarskiej-Bakir uzyskał dofinansowanie w ramach konkursu OPUS 15 Narodowego Centrum Nauki.

Prof. dr hab. Joanna Tokarska-Bakir – antropolożka kultury, religioznawczyni w IS PAN. Autorka monografii: *Wyzwolenie przez zmysły. Tybetańskie koncepcje soteriologiczne*, Wrocław 1997; *Obraz osobliwy. Hermeneutyczna lektura źródeł etnograficznych*, Kraków 2000; *Legenda o krwi. Antropologia przesądu*, Warszawa 2008; *Okrzyki pogromowe. Szkice z antropologii historycznej Polski lat 1939–1946*, Wołowiec 2012; *Pod klątwą. Społeczny portret pogromu kieleckiego*, t. I, II, Warszawa, 2018. Członek Rady Naukowej IS PAN, redaktor naczelna pisma „Studia Litteraria et Historica”, wyd. IS PAN. Laureatka wielu nagród, m.in. Nagrody im. Poli Nireńskiej i Jana Karskiego (2007) oraz Nagrody im. Ks. Stanisława Musiała (2010). Uchonorowana przez Związek Żydowskich Kombatanów i Poszkodowanych w II wojnie światowej medalem honorowym „Powstanie w getcie warszawskim”. Odznaczenie to zostało przyznane „w uznaniu zasług w zakresie przeciwdziałania nacjonalizmowi, ksenofobii i antysemityzmowi”.

NAGRODA PEN CLUBU DLA DR HAB. ALEKSANDRY HNATIUŁ, PROF. IS PAN

Dnia 8 listopada br. odbyła się w Domu Literatury w Warszawie uroczystość wręczenia Nagrody Polskiego PEN Clubu im. Ksawerego, Mieczysława i Erazma Pruszyńskich dla Aleksandry Hnatyuk. Uroczystość poprowadził Adam Pomorski, prezes Polskiego PEN Clubu, zaś laudację wygłosił Bogumiła Berdychowska, Małgorzata Szejnert i Ireneusz Krzemiński.

(Źródło: Gazeta Wyborcza, 7.11.2018)

Dr hab. Aleksandra Hnatyuk, prof. IS PAN – ukrainistka, tłumaczka, popularyzatorka literatury ukraińskiej w Polsce. Pracuje również w Akademii Kijowsko-Mohylańskiej. Uchonorowana Nagrodą „Przeglądu Wschodniego” (2003) i Nagrodą im. Jerzego Giedroycia (2004). Odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (2012). Autorka monografii: *Pożegnanie z imperium. Ukraińskie dyskusje o tożsamości*, Lublin 2003; *Odważna i strach*, Wrocław 2015.

INSTYTUT SŁAWISTYKI POLSKIEJ AKADEMII NAUK W GRONIE BENEFICJENTÓW PROGRAMU „WELCOME TO POLAND”

IS PAN znalazł się w gronie beneficjentów programu „Welcome to Poland” Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej. W ramach programu w latach 2018–2020 realizowany będzie projekt „EASTWEST – Między Wschodem a Zachodem. Zwiększenie potencjału Instytutu Sławistyki Polskiej Akademii Nauk jako prestiżowego ośrodka badań międzynarodowych”.

Program „Welcome to Poland” umożliwia wsparcie jednostek naukowych poprzez finansowanie projektów ukierunkowanych na rozwój kompetencji kadry akademickiej i potencjału instytucji w przyjmowaniu osób zza granicy oraz przygotowanie organizacyjne do obsługi studentów i kadry zagranicznej. Kluczowym działaniem będzie również kształtowanie postaw otwartości i tolerancji w środowisku.

(Oprac. Zespół Obsługi Badań Naukowych)

DR WOJCIECH SOSNOWSKI O CUDZOZIEMCACH I NAUCE JĘZYKA POLSKIEGO

Polecamy Państwu uwagę dwie audycje radiowe z udziałem dr. Wojciecha Sosnowskiego.

1. Obcokrajowcy uczą się polskiego

https://www.polskieradio.pl/7/163/Artykul/2212400?fbclid=IwAR3ZPJLqjL4ig_WUfx46QdKGxwOyjDsQq73o8_MlbIIBe7eqyCqXOWA8r_WU »

2. Cudzoziemcy o nauce języka polskiego

<https://www.polskieradio.pl/7/163/Artykul/2194535,Na-nauke-jezyka-obcego-nigdy-nie-jest-za-pozno?fbclid=IwAR0kQ7eXoCtCTw9YOYK-x2khNKLdF6B8uxt8ITf87jVkn0R9VhLyzsKd23U>

Dr Wojciech Sosnowski – adiunkt w Instytucie Slawistyki Polskiej Akademii Nauk. Autor ponad 30 artykułów naukowych w dziedzinie glottodydaktyki i językoznawstwa slawistycznego. Członek Rady programowej czasopisma „Języki Obce w Szkole”. Współautor: *Leksykonu odpowiedniości semantycznych w języku polskim, bułgarskim i rosyjskim*, Warszawa 2017; *Leksykonu aktywnej polskiej i ukraińskiej frazeologii*, Warszawa 2017.

#SKAITOMEVILNIU/#CZYTAMYWILNO. O LITERACKIM DISKURSIE PAMIĘCI W PRZESTRZENI MIASTA

W dniu 6 listopada br. na comiesięcznym seminarium Zakładu Literatury i Kultury IS PAN dr Małgorzata Kasner wygłosiła referat pt. *#skaitomevilniu / #czytamywilno: O literackim dyskursie pamięci w przestrzeni miasta (na przykładzie współczesnego Wilna)*.

Przedmiotem wystąpienia realizowanego w ramach projektu statutowego *Współczesne Wilno jako przykład polskiego i litewskiego dyskursu kultur pamięci* był performatywny projekt społeczno-samorządowy realizowany w przestrzeni (staro)miejskiej Wilna w latach 2016 i 2017. Z okazji Dnia Odzyskania Druku, Języka i Książki (7 maja) w centralnych miejscach Wilna na chodnikach pojawiły się cytaty literackie, publicystyczne, naukowe, których autorami były (są) postacie „nierozzerwalnie związane z historią Litwy” (m.in. wielki książę litewski Giedymin, prezydent Antanas Smetona, działaczka społeczna i pisarka Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė, pisarz Jurgis Kunčinas, poeta i eseista Tomas Venclova, autor hymnu litewskiego Vincas Kudirka, semiotyk Algirdas Julius Greimas, a także K. I. Gałczyński, Daniel Naborowski, Icchokas Meras i in.). Nazwa projektu nawiązuje do internetowej strategii tagów (#skaitomevilniu), hasłowej informacji odsyłającej odbiorcę do kolejnego zasobu informacji.

Tak oto najczęściej przypadkowe i krótkotrwałe „zderzenie z tekstem” i „tekstu z odbiorcą” tworzy wielopłaszczyznowy, „skompre-

sowany”, polifoniczny przekaz o mieście jako przestrzeni pamięci i zapominania. Autorka wystąpienia, która interesuje się badawczo problematyką kultury pamięci w przestrzeni miasta postsocjalistycznego, zapoznała zebranych z kwestiami metodologicznymi prowadzonych badań. Korzystając z koncepcji E. Rybickiej zaprezentowanej w książce *Geopoetyka. Przestrzeń i miejsce we współczesnych teoriach i praktykach literackich* (Kraków 2014) projekt #skaitomevilniu, sytuujący się na pograniczu literatury (fikcjonalnej i niefikcjonalnej) i performansu, stał się interesującym przykładem analizy pamięci w przestrzeni kulturowej Wilna z perspektywy geopoetyki.

(Oprac. M. Kasner)

Dr Małgorzata Kasner – lituanistka w Zakładzie Literaturoznawstwa i Kulturoznawstwa IS PAN, wieloletnia dyrektorka Instytutu Polskiego w Wilnie. Za wkład w rozwój stosunków polsko-litewskich uhonorowana nagrodą Forum Współpracy i Dialogu Polsko-Litewskiego im. Jerzego Giedroycia. Od grudnia 2016 roku prezes Fundacji Slawistycznej ściśle współpracującej w zakresie upowszechniania nauki i realizacji projektów naukowych (m.in. konferencje, wydawnictwa, festiwale) z IS PAN.

ŚLADAMI ZAGINIONEJ KRONIKI POLSKIEJ W KRONICE WĘGIERSKO-POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2018 roku odbyło się w poznańskiej siedzibie IS PAN posiedzenie naukowe, na którym prof. dr hab. Ryszard Grzesik wygłosił referat pt. *Śladami zaginionej Kroniki Polskiej w Kronice węgiersko-polskiej*. Mówca rozpoczął od przedstawienia treści *Kroniki* oraz skróconego stanu badań. Następnie zapoznał zebranych z problemami datacji, opowiadając się za jej powstaniem na przełomie lat 20. i 30. XIII wieku ze wskazaniem na rok 1227.

Przy okazji scharakteryzował sytuację na Rusi Halickiej, na której w 1227 roku władzę przejął książę węgierski Andrzej, uprzednio, w 1221 roku, wyznaczony następcą przez swego teścia, Mściława Udałego. Jest to sytuacja opisana w *Kronice* i przypisana (św.) Władysławi. Następnie referent zwrócił uwagę na obecność ziem dzisiejszej Sławonii i Chorwacji, podkreślając, że przez długie lata banem chorwackim był Koloman, były król halicki, oraz jego żona Salomea, córka Leszka Białego, która po śmierci męża w 1241 roku wróciła do Polski i sprowadziła do niej klaryski, stając na czele konwentu w Zawichoście. »

Ona przywiozła zapewne *Kronikę* do Polski, skąd znane są wszystkie jej rękopisy. Podkreślono, że jednym ze źródeł *Kroniki*, obok *Legendy św. Stefana* pióra biskupa Hartwika oraz zaginionych *Gesta Ungarorum*, prażródła kronikarstwa węgierskiego, była jakaś *Chronica Polonorum*. Na jej ślady natrafiamy, czytając opowiadanie o Adelajdzie, siostrze (a w rzeczywistości córce) Mieszka II. Wbrew przekazowi *Kroniki* nie była ona matką św. Stefana, lecz św. Władysława. Odkrycie to pozwala przesunąć „polskie” aspekty *Kroniki* z czasów Bolesława Chrobrego w czasy Bolesława Szczodrego (z początku do drugiej połowy XI wieku).

Źródłem opowiadania o Adelajdzie, rozbudowanej opowieści o rywalizacji polsko-węgierskiej o koronę wraz z zawarciem „wieczystego” przymierza węgiersko-polskiego, spotkania obu władców nad Dunajem oraz o interwencjach Bolesława i Sieciecha na Węgrzech była *Kronika polska (Chronica Polonorum)*, przypuszczalnie spisana dla Salomei, wydanej za mąż za Kolomana. Środowisko, w którym *Kronika* mogła powstać, było zainteresowane utrzymaniem przyjaznych stosunków z Węgrami, podkreślało stołeczną rolę Krakowa i popierało reformy gregoriańskie Kościoła.

Należał do niego m.in. biskup krakowski i znany kronikarz Wincenty Kadłubek, zaangażowany w wyniesienie na ołtarze św. Stanisława, swego poprzednika na tronie biskupim, zamordowanego w trakcie konfliktu z Bolesławem Szczodrym. Postać potępionego monarchy wymagała wykreślenia, dlatego, zdaniem mówcy, doszło do świadomego przeniesienia wydarzeń w czasy jego pradziada, Bolesława Chrobrego, o czym świadczy choćby podkreślenie, że książę Bolesław był synem Dąbrówki. Stąd też przypisanie Adelajdzie urodzenia św. Stefana, a nie Władysława. Wydaje się przy tym, że podstawą tej XIII-wiecznej *Kroniki* było jakieś starsze dzieło opisujące czyny (*gesta*) Bolesława Szczodrego, które referent proponuje nazwać *Gesta Boleslai Largi* i datuje na okres przed koronacją Bolesława w 1076 roku, może jeszcze na lata 60. – początek lat 70. XI wieku. Gdyby hipoteza ta się potwierdziła, domniemane *gesta* byłyby pierwszą polską kroniką, o pół wieku starszą od *Gesta (Kroniki)* Galla Anonima.

(Oprac. R. Grzesik)

Prof. dr hab. Ryszard Grzesik – historyk, autor wielu artykułów oraz monografii: *Kronika węgiersko-polska. Z dziejów polsko-węgierskich kontaktów kulturalnych w średniowieczu*, Poznań 1999; *Polska Piastów i Węgry Arpadów we wzajemnej opinii (do 1320 roku)*, Warszawa 2003. Jest pomysłodawcą oraz kierownikiem projektu pt. *Testimonia najdawniejszych dziejów Słowian* (nr projektu: 11H 16 0195 8), finansowanego ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, a afiliowanego przy IS PAN.

STAŻ NAUKOWY DOC. DR OLENY PELEKHATEJ W IS PAN

W dniach od 1 października do 9 listopada 2018 roku doc. dr Olena Pelekhata, pracowniczka Katedry Sławistyki Przykarpackiego Uniwersytetu Narodowego im. Wasyla Stefanyka w Iwano-Frankiwsku (Ukraina), odbyła staż naukowy w IS PAN. Podczas stażu docent O. Pelekhata pracowała nad rozprawą habilitacyjną pt. *Język polski Stanisławowa*. Opiekunem stażu z ramienia IS PAN była dr hab. Helena Krasowska, prof. IS PAN.

Podczas otwartego seminarium Zakładu Językoznawstwa IS PAN w dniu 6 listopada br. doc. dr Olena Pelekhata wygłosiła referat pt. *Język polski Stanisławowa*, podczas którego przedstawiła cel swojej pracy habilitacyjnej, metody badawcze, biografie językowe rozmówców oraz plan opisu funkcjonowania sfer języka polskiego w Iwano-Frankiwsku (Stanisławowie). W trakcie stażu badaczka uczestniczyła także w życiu naukowym Instytutu: wzięła udział w inauguracji roku akademickiego oraz wysłuchała odbywających się w IS PAN wykładów dotyczących socjolingwistyki, prowadzonych przez dr hab. Nicole Dołowy-Rybińską i prof. Roberta Borgesa. W trakcie realizacji stażu docent O. Pelekhata konsultowała także kwestie metodologiczne własnej pracy z naukowcami i naukowczyniami z IS PAN.

Podczas stażu naukowczyni wzięła ponadto udział w Festiwalu Poezji Słowiańskiej oraz w obchodach XX-lecia Studiów Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego. Pierwszym efektem stażu będzie udział w Międzynarodowej konferencji we Lwowie „Соціолінгвістичне знання як засіб формування нової культури безпеки: Україна і світ” w dniach 22–23 listopada 2018 roku, gdzie naukowczyni wygłosiła referat pt. *Ситуаційність самоідентифікації людини українсько-польського пограниччя як необхідність розвитку нових напрямків дослідження у соціолінгвістиці.* »

Doc. dr O. Pelekhata z dr hab. H. Krasowską, prof. IS PAN.
Fot. E. Wróblewska-Trochimiuk

Staż został sfinansowany przez Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie” i Senat Rzeczypospolitej Polskiej.

(Oprac. G. Augustyniak-Żmuda)

REPOZYTORIUM TEKSTÓW SLAWISTYCZNYCH iRETESLAW W OpenDOAR

iReteslaw – internetowe repozytorium tekstów slawistycznych Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, prowadzone przy współudziale Fundacji Slawistycznej, zostało włączone do globalnego katalogu otwartych repozytoriów Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR):

<http://v2.sherpa.ac.uk/id/repository/4183>.

OpenDOAR gromadzi repozytoria akademickie, publikujące materiały w otwartym dostępie. Umożliwia identyfikację, przeglądanie i wyszukiwanie repozytoriów w oparciu o szereg funkcji, takich jak

lokalizacja, oprogramowanie lub rodzaj przechowywanego materiału. Katalog powstał w 2005 roku w wyniku porozumienia między Uniwersytetem w Nottingham a Uniwersytetem w Lund.

Dzięki tej akcesji iReteslaw wchodzi w międzynarodowy obieg informacji i poszerza krąg użytkowników.

(Oprac. D. Leśniewska)

MAKSIM DUSZKIN, *ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ ИДЕЯ ЧИСЛИТЕЛЬНОГО В РУССКИХ ГРАММАТИКАХ XVIII–XIX ВЕКОВ*, WARSZAWA: INSTYTUT SLAWISTYKI POLSKIEJ AKADEMII NAUK, 2018

W repozytorium iReteslaw, w zbiorze Wydawnictwa Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk jest dostępna monografia Maksima Duszkina, *Лингвистическая идея числительного в русских грамматиках XVIII–XIX веков*, stanowiąca kolejny, 143 tom serii „Prace Slawistyczne. Slavica” (<http://ireteslaw.ispan.waw.pl/handle/123456789/642>).

Autor analizuje rozwój koncepcji liczebnika w rosyjskich gramatykach XVIII–XIX wieku, poczynając od gramatyki Wasilija Adodurowa z 1731 roku, w której liczebnik był traktowany jako typ przymiotnika. Dopiero na początku XIX wieku w gramatyce Iwana Ornatowskiego liczebnik jest rozumiany jako odrębna część mowy. Maksim Duszkin pokazuje zmiany kryteriów wyodrębniania liczebników i ich typów w języku rosyjskim, jak również proponowane w literaturze lingwistycznej rozwiązania problemu statusu liczebnika na tle innych rosyjskich wyrazów imiennych.

(Oprac. D. Leśniewska)